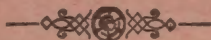

С. Любарський.

ТУРКОВИЦЬКИЙ МОНАСТИР.

ВАРШАВА.
Друкарня Синодальна.
1930.

С. Любарський.

ТУРКОВИЦЬКИЙ МОНАСТІР.

ВАРШАВА.
Друкарня Синодальна.
1930.

Образ Божої Матері Турковицької.

I.

На Томашівщині (Холмщина) є село Чермно, а біля нього руїни славного старого міста Червеня. Недалечко від цих руїн, за річкою Гучвою, є урочище, яке носить назву: «Манастир». Безумовно, колись на цьому місці стояв Червенський манастир. Цей манастир, на думку історика Петрушевича, належав до Холмської єпархії. Петрушевич припускає, що попередники Володимиро-Волинського єпископа Степана, обраного князем Володимиром, а саме: Іван, Антін, Аникій, та Ілля, про яких згадує в своїх історичних споминах уніятський митрополит Лев Кішка, жили у м. Червені з часів панування велико-моравських князів.

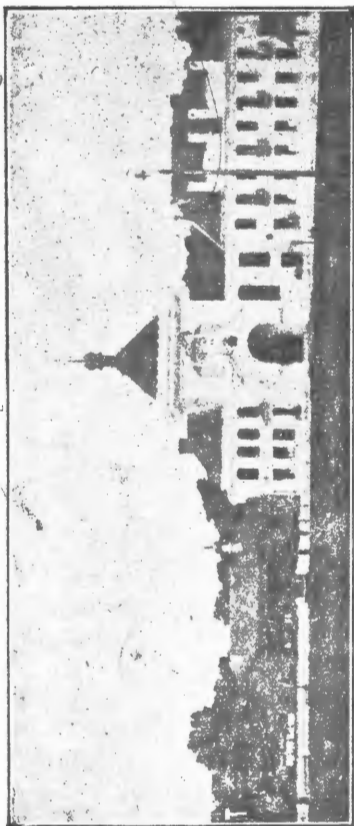
Селяне-червенці кажуть, що одного разу рибаки ловили сітями рибу в ріці

Гучві, недалеко «Замчиска» (урочище), та знайшли два дзвони: один, більших розмірів, залишився на дні річки, а менший рибак витягли та передали у Вокивську церкву. Ці дзвони, як голосить народне повір'я, були затоплені ченцями Червенського монастиря підчас татарського нападу.

Ці дві історичні справи ясно свідчать нам про те, що на тому місці, де є с. Турковичі, в стародавні часи існував православний монастир, якого відновлено спочатку як філію Радочницького монастиря, а в 1912 р. він став самостійним жіночим монастирем.

Що Турковицький монастир за старих часів був православний, про це кажуть нам два його престольні свята (одпусти) «Положення честної ризи Пречистої Богородиці во Влахерні» (2 липня по ст. ст.) та «Покрови Пречистої» (1 жовтня по ст. ст.). Ці свята походження грецького, а це свідчить про те, що наші предки були православними, бо цих свят у римо-католиків немає.

Одідичивши Православну віру від греків, наші предки посвятили Турковицький монастир на честь і славу цих свят, щоб зберегти духовний звязок з тим народом од якого одержали світ Христової віри.

Турковичський монастир у 1914 році. .

Ні унія, ні всіякі переслідування, не загладили в народній пам'яті споминів про колишню славу Турковицького монастиря. Десятки тисяч нашого народу спокін віків спішили під тінь монастирських лип та дубів, щоб поклонитися та помолитися Божій Матері перед Її чудотворним образом, та виляти перед Опіжункою роду християнського своє горе. Монастир зруйнували татари. Після руйни він був обновлен і швидко прийшов до себе.

1736 р. 18 квітня Ігумен Турковицького монастиря Севастіян Гордзевич мав судову справу з подружжям Карлом і Тересою (з Фірлеїв) Сапігами та Йосипом і Тересою з Курдванова Куропатницькими — дідами Терebinця о незаплаченню процентів з 1000 золотих, записаних Софією з Романова Вишневського, жінкою холмського земського судді, спервовіку в сумі 6000 золотих, забезпечених на користь монастиря на маєткові Терebinець. ¹⁾

1748 р. 25 травня яклісь Міхайл Сантамон позивав Турковицького Ігумена Антіна Міткевича в справі якліхсь претензій. ²⁾

1) Актові книжки Холмського городського суда № 20219 лист 123 і 2) 20230 лист 299.

**Його Блаженство Блаженнійший Діонісій,
Митрополит Варшавський і Волинський
і всієї Польщі.**

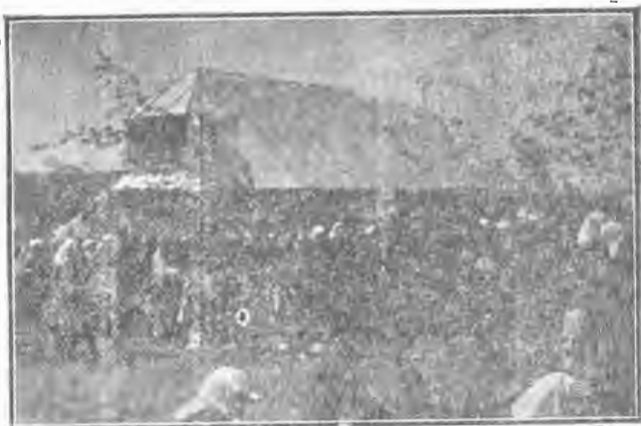
Перша змінка свідчить о тим, що Турковицький монастир користувався великою пошаною серед місцевої української шляхти, коли вона записувала манастиреві так великі жертви, як 6 тисяч золотих.

Турковицький монастир, як свідчить уніятський єпископ Максиміліян Рило, був скасований біля 1749 року; манастирські землі одійшли у володіння Холмського уніятського владцтва, а після ними заволоділи місцеві дідичи-шляхтичи.

II.

Про Турковицький монастир Божої Матері в народі живе таке предання: Божа Мати йшла з Белза (Галичина) в Ченстохову та в Турковицькому гаї залишила Своє Пречисте обличча, и з того часу не перестає прославлятися Імя Пречистої в Турковичах.

Це предання зрісло на такому історичному факті: Владислав Опольський (польський князь), якому досталися в XIV віці українські землі після Галицького князя Андрія, задумав перевезти дорогоцінності, що залишилися після українських князів, у свій власний замок Опольє на Шлеску. Найбільшою з цих дорогоцінностей українських князів був чудотворний образ Божої Матері, намальований, як каже предання, Св. Еванге-

Деревляна каплиця в Турковичах.

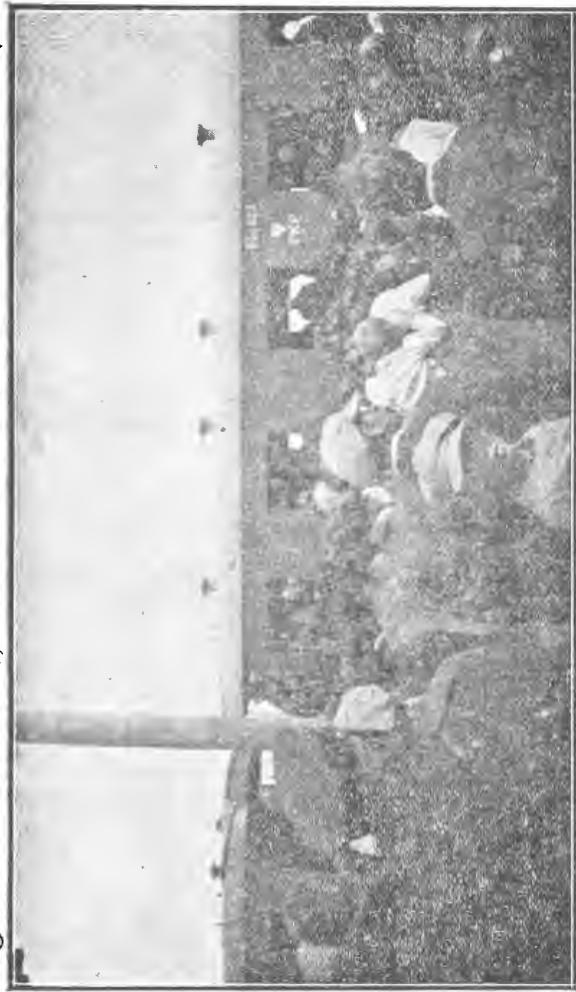

**Зустріч Блаженнішого Митрополита Діонісія
на двірці в Вербковицях.**

листом Лукою. Цей то образ, в чудотворній силі якого князь переконався під час нападу на нього татарів, Владислав узяв з Белзької замкової церкви українських князів та віз до Ополя. Шлях йшов через Вокиїв. Князь спочивав у місті Червені, а з образом зупинилися в Турковичах, у гаї.

Образ одначе був вивезений не в Опольє, куда хотів Владислав, а на Ясну Гору до Ченстохови, де він і нині перебуває, називаючись Ченстоховським.

Про засновання Турковицького монастиря на тому місці, де стояв теперешній образ Божої Матері, народ зберіг таке предання. Як тільки рушили з образом Белзьким, промінне сяйво неземного світла освітило те місце, на якому тимчасово спочивала Божа Мати. На це місце почали приходити люде різного стану. Один княжий парубок приїхав на коні; коли кінь наблизився до місця сяйва, то став навколішки. Бачучи це, православні люде прославили Пречисту, а княжий парубок запропонував на цьому місці побудувати церкву. На другий ранок всі побачили, що місце де спочивало сяйво, заросло маруною. Всі зрозуміли що Пречиста Сама вказувала на місце побудовання церкви.

**Зустріч Блаженнішого Митрополита Діонісія на двірці
в Вербковичах. Пересядка на вузько-торову залізницю.**

Вістка про ці чудеса ширилася. Знайшлись люде, які назавжди залишилися на цьому місці, стали ченцями. Манастир, як ми бачили вище, був скасований, бо він був недовподоби латинникам. На місцю манастиря залишилася тільки одна деревляна церква, до якої кожнорічно приїзжали тисячі народа, щоб поклонитися чудотворному образу Божої Матері «Турковицької». Лише в 1912 р. на цьому місці знов був побудований манастир, але вже жіночий.

У манастирі були засновані: учительська семінарія для дівчат, народній дім, аптека, шпиталь, притулки і господарча школа на пасіці.

У 1914 році манастир зайняли австрійські війська. Були вони в ньому чотирі дні, але не ушкодили його. Дітей з притулка, сестер-черниць, а також образ вивезено до Москви. В 1915 році манастир помістила в своєму новому домі княгиня Єлізавета Феодорівна. Там евакуований манастир з чудотворним образом користувався величезною пошаною серед москвичів.

Після світової війни манастир забрала польська влада.

І заросли всі шляхи та стежки до манастиря. Нема там служб Божих, замовк і церковний український спів, а

В Турковичах на одпусті в 1929 році.

народ православний осиротів без чудотворного образу Пречистої, якого ще не привезено.

Все в монастирі нищиться і руйнується. Нарід же і надіється, що влада поверне йому його одвічну святиню, й надючись співає: «Пречиста Діво Мати, не дай пропасти!»

Необхідно вжити всіх заходів, щоб монастир було повернено православним як найшвидче.

III.

В 1925 р. в Турковичах відновлен одпуст на Положення ризи (2 липня по ст. ст.). Народа було тільки кілька десятків. Зібрався він недалечко від бувшого монастиря на місцевому цвентарі. В сей день не було навіть служби Божої. Зібравшіся сами поспівали, поплакали і розійшлися. В 1926 р. в сей день була відправлена служба Божа. Її відправляв о. Петр Тімофіївич з Мяхковської парафії, до якої тепер належать Турковичи. Народа вже було кілька сот. В 1927 р. служив той же священник. Він вже прийшов з хрестним ходом з с. Мяхкого. Народа було до півтори тисячи. В 1928 р. відпуст відсвятковано надзвичайно урочисто. До одпуста турковичане справили копію чудотворного образу Бо-

жої Матері з кіотом. На урочистість прибув в заступничестві Митрополита Діонісія Архієпископ Алексій Гродненський. Він на передодні одпуста освятив вишеназваний образ в Грубишовський Успенський церкві. Освячений образ з хрестним ходом принесено до Туркович. До сего одпуста Турковичане збудували деревляну каплицю, але не закінчили її, бо на передодні свята цивільна влада припинила роботу і запечатувала її. Кіот з образом поставили у запечатованій каплиці. Народа зібралось кільканайцять тисяч. Прибуло до сорока священиків, де які з них з хрестними ходами. В день свята прибув і Архієпископ Алексій, який правив службу Богу під голим небом. В 1929 р. одпуст в Турковичах відсвятковано ще урочистій як в 1928 р., бо на свято прибув сам Блаженніший Митрополит Діонісій. З каплиці були зняті печатки поліцей. Влада дозволила будувати деревляну церкву. Бог дасть по молитвам Божої Матері знов засяє слава Божа над Турковичами.]

